

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 โดยกล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการพัฒนาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
4. เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้น 1 การศึกษาความต้องการแนวทางเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยทฤษฎีความน่าจะเป็น เทคนิค/เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ การสนทนากลุ่มย่อย และใช้แบบสอบถามในการศึกษาความต้องการแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประกอบ โดยสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน อย่างละ 4 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสอบถามความต้องการแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิด ระดับความต้องการ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ SPSS for Window Version 12 คำนวณค่ามัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์ ซึ่งกำหนดเกณฑ์การยอมรับความต้องการแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ไว้ว่า ถ้ารายการความต้องการแนวทางในข้อใดมีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.00 ขึ้นไปและพิสัยระหว่างควอไทล์ ไม่เกิน 2.00 ถือว่ารายการเป็นความต้องการระดับที่ยอมรับได้ ปรัชญาผลการวิเคราะห์ผู้เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน ล้วนเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการพัฒนา

กระบวนการเรียนรู้ และมีความต้องการแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอน

ขั้น 2 การพัฒนาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยเฉพาะ ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 8 คน เทคนิค/เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการและเป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธี หาค่าดัชนีความสอดคล้อง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า แนวทางปฏิบัติซึ่งตรงกับความต้องการและตรงตามมาตรฐานทางวิชาการในแต่ละขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสำรวจปัญหาและความต้องการ เช่น สำรวจปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครอง โดยใช้เทคนิคระดมสมอง ฯลฯ 2) ขั้นวางแผนออกแบบแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เช่น ร่วมกันพิจารณาหาสาเหตุของปัญหาความต้องการเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โคนใช้การระดมความคิดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ฯลฯ 3) ขั้นการปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ เช่น ใช้เทคนิคการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยจัดทำฐานข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญทั้งในโรงเรียนและชุมชน จัดแหล่งเรียนรู้ให้ครูได้ศึกษาและพัฒนาตนเอง ส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาดูงานเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ใหม่ ฯลฯ 4) ขั้นนิเทศ กำกับ ติดตาม เช่น การวางแผนกำหนดการนิเทศการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง โดยให้ครูมีส่วนร่วม การนิเทศการสอนของครูด้วยวิธีการที่เหมาะสมและหลากหลาย ปฏิบัติการนิเทศทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วยรูปแบบต่าง ๆ ฯลฯ 5) ขั้นประเมินผลแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และปรับปรุงแก้ไข เช่น การประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูผู้สอนด้วยวิธีที่หลากหลาย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนรู้ของผู้เรียนกับพฤติกรรมการสอนของครู ฯลฯ

ขั้น 3 การตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

กลุ่มประชากร คือ ผู้บริหารการศึกษา ที่มีตำแหน่งเป็น ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาและหัวหน้ากลุ่มการนิเทศติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษา ในแต่ละเขตพื้นที่ฯละ 4 คน รวม 8 คน เทคนิค / เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้คำนวณค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ โดยกำหนดเกณฑ์การยอมรับความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ไว้ว่าถ้ารายการความต้องการในข้อใดมีมัธยฐานตั้งแต่ 4.00 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ไม่เกิน 2.00 ถือว่ารายการในข้อนั้นเป็นความต้องการในระดับที่ยอมรับได้ ผลการ

วิเคราะห์ข้อมูลพบว่าแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับบริบทของเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในแต่ละขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสำรวจปัญหาและความต้องการ เช่น สำรวจปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง โดยใช้เทคนิคระดมสมอง ฯลฯ 2) ขั้นวางแผนออกแบบแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เช่น ร่วมกันพิจารณาหาสาเหตุของปัญหาความต้องการเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยใช้การระดมความคิดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) ขั้นการปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ เช่น ใช้เทคนิคการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยจัดทำฐานข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญทั้งในโรงเรียนและชุมชน จัดแหล่งเรียนรู้ให้ครูได้ศึกษาและพัฒนาตนเอง ส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาดูงานเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ใหม่ 4) ขั้นนิเทศ กำกับ ติดตาม เช่น การวางแผนกำหนดการนิเทศการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง โดยให้ครูมีส่วนร่วม การนิเทศการสอนของครูด้วยวิธีการที่เหมาะสมและหลากหลาย ปฏิบัติการนิเทศทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วยรูปแบบต่าง ๆ 5) ขั้นประเมินผลแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และปรับปรุงแก้ไข เช่น การประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูผู้สอนด้วยวิธีที่หลากหลาย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนรู้ของผู้เรียนกับพฤติกรรมการสอนของครู

ขั้น 4 การตรวจสอบความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 170 คนได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเภตมาตรส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย t-test ในการทดสอบเพื่ออ้างอิงค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ μ ไม่น้อยกว่า 3.50 ผลการวิเคราะห์ พบว่า แนวทางปฏิบัติที่เป็นไปได้ภายใต้บริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งในแต่ละขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสำรวจปัญหาและความต้องการ เช่น สำรวจปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง โดยใช้เทคนิคระดมสมอง 2) ขั้นวางแผนออกแบบแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เช่น ร่วมกันพิจารณาหาสาเหตุของปัญหาความต้องการเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยใช้การระดมความคิดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) ขั้นการปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ เช่น ใช้เทคนิคการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยจัดทำฐานข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญทั้งในโรงเรียนและชุมชน จัดแหล่งเรียนรู้ให้ครูได้ศึกษาและพัฒนาตนเอง ส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาดูงานเพิ่มเติม

เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ใหม่ 4) ชั้นนิเทศ กำกับ ติดตาม เช่นการวางแผนกำหนดการนิเทศการสอนของครูอย่างค่อนเนื่อง โดยให้ครูมีส่วนร่วม การนิเทศการสอนของครูด้วยวิธีการที่เหมาะสมและหลากหลาย ปฏิบัติการนิเทศทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วยรูปแบบต่าง ๆ 5) ชั้นประเมินผลแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และปรับปรุงแก้ไข เช่น การประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูผู้สอนด้วยวิธีที่หลากหลาย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนรู้ของผู้เรียนกับพฤติกรรมการสอนของครู

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนาแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. ความต้องการแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ตามความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 16 คน มีความคิดเห็นว่าการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นตอน การสำรวจปัญหาความต้องการ การวางแผนออกแบบแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การนิเทศ กำกับ ติดตาม การประเมินผลแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และปรับปรุงแก้ไข ตรงกับความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง คือมีค่าเฉลี่ยของค่ามัธยฐาน 4.20

2. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จำนวน 8 คน มีความคิดเห็นว่าการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นตอนการสำรวจปัญหาความต้องการ การวางแผนออกแบบแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การนิเทศ กำกับ ติดตาม การประเมินผลแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และปรับปรุงแก้ไข ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจาก เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์และบูรณาการ เป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 คน มีความเห็นตรงกันว่า แนวทางที่ผู้วิจัยพัฒนานั้น ตรงตามความต้องการและเป็นไปตามมาตรฐานวิชาการ ทุกรายการ โดยมีความคิดเห็นตรงกัน อยู่ระหว่าง 87.00-100 แสดงว่าแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เป็นแนวทางที่ตรงตามความต้องการและเป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ

3. ความเหมาะสมของแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ที่ เป็นความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา จำนวน 8 คน มีความเหมาะสมทุกขั้นตอนและในแต่ละรายการในจำนวน 5 ขั้นตอน รวม 29 รายการ โดยมีค่ามัธยฐาน เท่ากับ 5.00 แสดงว่า การพัฒนาแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแนวทางที่สามารถจะนำมาปฏิบัติได้ในบริบทในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาได้

4. ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ที่ เป็นความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 170 คน มีความเป็นไปได้ทุกขั้นตอนและในแต่ละรายการ จำนวน 5 ขั้นตอน รวม 29 รายการ แสดงว่า แนวทางเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยได้พัฒนานั้น เป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับว่ามีคุณภาพ สามารถนำไปบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ได้

อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล การพัฒนาแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ผู้วิจัยได้พัฒนาแนวทางได้ 4 ขั้นตอน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องพัฒนาและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ขั้นศึกษาความต้องการแนวทาง ผลการศึกษาพบว่า ผู้ร่วมประชุมกลุ่มย่อยและตอบแบบสอบถาม จำนวน 16 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครอง มีความต้องการแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอน แสดงให้เห็นสภาพของการปฏิรูปการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาไทย ผู้ปฏิบัติงานที่ถือว่าใกล้ตัวผู้เรียนมากที่สุด ยังไม่สามารถปฏิบัติงานที่สนองนโยบายและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2546 ได้ ที่มุ่งหวังยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐานและการจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพราะยังขาดแนวทางที่ชัดเจนในเรื่องนั้น ๆ สอดคล้องกับความคิดที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการที่ กมล ภูประเสริฐ (2545 : 39) ได้เขียนไว้ในหนังสือ การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เรื่องการบริหารการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนว่า “การเรียนการสอนเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของสถานศึกษา เพราะเป็นการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง การเรียนการสอนที่มีคุณภาพย่อมส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่หวังไว้ การเรียนการสอนตามแนวของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดของบุคคลต่าง ๆ และตามความต้องการของสังคมปัจจุบัน มีผลให้การจัดการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมากและส่งผลให้เกิดความวิตกกังวลแก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้สอนและผู้บริหารในสถานศึกษา คำแนะนำในเบื้องต้นที่จะให้ไว้ก็คือ อย่าวิตกกังวลกับความเปลี่ยนแปลงเพราะการเปลี่ยนแปลงจะสมบูรณ์ได้ต้องใช้เวลาและการเปลี่ยนแปลงที่หวังผลในทางที่ดีขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนาในตัวผู้ปฏิบัติด้วยเพื่อก้าวจากจุดผลงานเดิมที่ยังขาดคุณภาพบางส่วนไปสู่จุดที่ได้ผลงานใหม่ ที่มีคุณภาพสูงขึ้น”

จากคำพูดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้ปฏิบัติมีความวิตกกังวลในการปฏิบัติงาน เนื่องจากยังมีแนวโน้มชัดเจน ดังนั้นการนำผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองมามีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

2. ขั้นศึกษาคุณภาพแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่าผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน เห็นว่าแนวทางจากผู้วิจัยสร้างขึ้น ตรงกับความต้องการและตรงตามมาตรฐานทางวิชาการ ทุกราชการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ เรื่อง “PDCA : วงจรสู่ความสำเร็จ” (สถาบันเพิ่มผลผลิต. 2543 : 1-2) ซึ่งมีแนวทาง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Plan) โดยกำหนดวัตถุประสงค์และตั้งเป้าหมาย 2) ปฏิบัติ (Do) ทำความเข้าใจและปฏิบัติตามแผน 3) ตรวจสอบ (Check) ตรวจสอบและยืนยันความก้าวหน้าหรือผลการปฏิบัติ 4) แก้ไข (Act) จัดทำมาตรฐานในส่วนของปฏิบัติให้ดีและหาช่องทางในการปรับปรุงและผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ดังนี้ คือ 1) สำรวจปัญหาความต้องการ 2) วางแผนออกแบบแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ 4) นิเทศ กำกับ ติดตาม 5) ประเมินผลแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และปรับปรุงแก้ไข

3. ขั้นศึกษาความเหมาะสมของแนวทาง ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 8 คน เห็นว่าแนวทางที่ผู้วิจัยขึ้น มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับบริบทในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ซึ่งสอดคล้องกับ เอกสารสาระการเรียนรู้ประกอบชุดวิชาการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. 2546 : 103) ได้กล่าวไว้ว่า “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้หรือที่เรียกว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการเรียนและวิธีการสอนของครู ซึ่งครูจะต้องสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้ฝึกคิดวิเคราะห์และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ควบคุมดูแล เป็นการฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักวิถีชีวิตการดำเนินชีวิต และมีทักษะในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ” และสอดคล้องกับ หนังสือปฏิรูปการศึกษายุคใหม่ (Beyond educational reform) ซึ่งเป็นแนวความคิดของ ฯพณฯ พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร

(กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 15) ที่ว่า “การพัฒนาการจัดการเกี่ยวกับคุณภาพการเรียนรู้ ซึ่งถือว่ามีความสำคัญและเป็นหัวใจของระบบการศึกษาทั้งหมด กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป้าหมายและแผนปฏิบัติงานที่สำคัญ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนและมาตรฐานการเรียนรู้ การเพิ่มศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา” และสอดคล้องกับประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548 : 4) เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ว่า “การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน จะทำให้ประสิทธิภาพการเรียนการสอนในสถานศึกษามีขึ้น และมีผลต่อผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและมีการพัฒนาไปในทางที่จะทำให้การศึกษาของไทยมีคุณภาพและมาตรฐานเท่าเทียมสากล” และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 33) ที่ว่า “เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ” แสดงให้เห็นว่าแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ต้องเหมาะสมกับท้องถิ่นนั้น ๆ

4. ขั้นศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทาง ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 210 คน เห็นว่าแนวทางที่ผู้วิจัยขึ้น มีความเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้ปฏิบัติในสถานศึกษาได้ เพื่อพัฒนาแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ที่หน่วยงานและนักวิชาการกำหนดขึ้นมีความคล้ายคลึงกัน โดยยึดหลักการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง คือ PDCA ได้แก่ การวางแผนการดำเนินงาน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบติดตามผลและการปรับปรุงแก้ไข แล้วแต่แต่ละหน่วยงานจะมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับเรื่องใด ที่นำมาเป็นประเด็นหลัก ส่วนที่ไม่มุ่งเน้น ก็จะกำหนดให้เป็นประเด็นรองอยู่ส่วนหนึ่งของประเด็นหลัก ดังนั้นการพัฒนาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ควรคำนึงถึง การนำไปปฏิบัติจริงและประสิทธิภาพการนำไปใช้ ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามบริบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินงานสามารถประเมินผล และปรับปรุงการดำเนินงานได้ทุกขั้นตอน แล้วจึงนำไปปรับปรุงพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1. สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับพื้นฐาน ควรนำแนวทางการเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ได้ศึกษาในครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ควรนำผลผลิตที่ได้ศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ปฏิบัติจริง โดยบูรณาการให้เหมาะสมกับสภาพหรือบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และเอกสารต่างๆ ให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกช่วงชั้น ใช้เป็นแนวทางการดำเนินงาน

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้การนิเทศและติดตามการบริหารจัดการแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา เพื่อให้คุณภาพในการจัดการศึกษาเป็นไปตามแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยการพัฒนาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 พบว่า 1) ชั้นศึกษาความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูวิชาการ ผู้ปกครองนักเรียน มีความต้องการแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 2) ชั้นพัฒนาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าตรงตามความต้องการและเป็นไปได้ตามมาตรฐานวิชาการ 3) ชั้นศึกษาความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 และหัวหน้ากลุ่มงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 เห็นว่าแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีความเหมาะสม 4) ชั้นศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีความเป็นไปได้ทุกขั้นตอน

ดังนั้น การพัฒนาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ทั้ง 5 ขั้นตอน คือ

1. สำรวจปัญหาความต้องการ
2. การวางแผนออกแบบแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. ปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
4. นิเทศ กำกับ ติดตาม
5. ประเมินผลแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และปรับปรุงแก้ไข

ตรงตามความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง ทุกแนวทางตรงตามความต้องการและเป็นไปได้ตามมาตรฐานวิชาการ มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ทุกแนวทาง ในการวิจัยครั้งต่อไปควร

คำนิพนการ ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น หรือจังหวัดใกล้เคียง
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่เป็นสถานศึกษานำร่อง ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดใกล้เคียง
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น